

Asia: VN/33009/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

JHL kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä laiksi talouspolitiikan arviointineuvostosta. JHL:n noin 165 000 jäsenestä valtaosa ovat julkisen sektorin työntekijöitä kaikilla julkishallinnon tasoilla.

Suomen julkisen talouden tilanteesta on perusteltua ja tarpeellista olla huolissaan. Suomessa valtionhallinnon tulot ovat 2008-9 finanssikriisistä asti olleen kroonisesti menoja pienemmät. JHL on kehysriihen 2024 aikaan julkistanut sopeutusesityksiä, sekä vuonna 2023 kattavan vero-ohjelman, joiden avulla julkista taloutta voitaisiin vahvistaa. JHL siis jakaa huolen Suomen julkisen talouden tilasta. Tämän lisäksi JHL on huolissaan Suomen julkisten palveluiden tilasta, sillä miltei 70% kansalaisista katsoo palveluiden heikentyneen viime vuosina.

Finanssipoliittinen laki eli velkajarrulaki

Hallituksen esitys julkisen talouden hoitamisesta, eli niin sanottu velkajarrulaki, asettaisi Suomelle tavoitetasoksi julkisen velan suhteen BKT:hen olevan 40%, kun nykyinen EU:n sääntely asettaa 60%/BKT rajan. Suomen julkinen velkasuhde tällä hetkellä on noin 85% ja valtiovarainministeriö ennustaa sen kasvavan lähelle 90% tulevina vuosina.

Kun velkasuhde ylittää EU:n 60% tavoitteen, edellyttää EU vuosittain 0,5%/BKT sopeutusta mailta, joiden velkasuhde on välillä 60-90%/BKT:stä. Hallituksen esityksessä velkajarru-laissa esitetään 1%/BKT vuotuista sopeutusta, siihen asti, että velkatavoitetaso saavutetaan. Eli velkajarrulain sopeutusvaatimus on huomattavasti EU:n säädöksiä suurempi ja pitkäkestoisempi.

Finanssipoliittisen lain esitetään tulevan voimaan vuonna 2031, ja siirtymäkaudella 2027-2031, sopeutustarpeen arvioidaan olevan 8,3 miljardia euroa, eli noin 2,5% BKT:stä. Tämä olisi valtava leikkaus Suomen julkiseen sektoriin. Vuodesta 2031 leikkaustarpeen arvioidaan olevan välillä 0,5-4,3 miljardia euroa vuosittain. On myös suuri riski, että kun lakiesityksen valmistelussa on käytetty finanssipoliittisena kertoimena lukua 0,5 niin esitetty sopeutusautomaatti itsessään heikentää kokonaiskysyntää ja vaimentaa talouskasvua arvioitua enemmän, joka puolestaan heikentäisi velkasuhdetta ja lisäisi sopeutuksen tarvetta.

Esityksessä arvioidaankin velkatavoitteen saavuttamisen kestävän jopa 50 vuotta. Eli esitetyssä muodossaan velkajarrulaki tarkoittaa automaattista lakisääteistä miljardiluokan leikkuria Suomen julkiseen talouteen ja julkiseen sektoriin vuosittain, jopa puolen vuosisadan ajan. Vaikutusarviot leikkausten seurauksista ovat kuitenkin ohuet. On kuitenkin selvää, että esitetyn kaltainen automaattinen leikkuri tarkoittaisi Suomen yhteiskunnan hyvin pitkäkestoista ja perustavanlaista muutosta ja nykyisen kaltaisten julkisen sektorin palveluiden alasajoa.

JHL vastustaa hallituksen esitystä finanssipoliittiseksi laiksi. Parempi vaihtoehto olisi soveltaa EU:n keskipitkän aikavälin tavoitteita myös kansallisena finanssipoliittisena sääntönä, kuten tähänkin asti.

Talouspolitiikan arviointineuvoston asema

Suomen perustuslain 90 § määrittää valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamisen riippumattomalle valtionalouden tarkastusvirastolle. Hallituksen esityksessä valtionalouden valvontatehtävä siirrettäisiin VTV:ltä talouspolitiikan arviointineuvostolle, arviointineuvostosta säädettäisiin jatkossa lain sijaan asetuksilla, sekä arviointineuvoston edustavuutta kavennetaan pudottamalla vaatimus kansainvälisen tiedeyhteisön sekä muiden yhteiskuntatieteiden kuin taloustieteen edustuksesta neuvostossa.

On ristiriitaista, että samalla kun arviointineuvoston tehtäviä kasvatetaan, sen julkista läpinäkyvyyttä sekä tieteellistä edustavuutta rajoitetaan. Nämä muutokset heikentäisivät finanssipoliittisen valvonnan riippumattomuutta ja laatua. Siksi JHL vastustaa esitettyä muutosta.

Sinisalo Samuli

JHL - Samuli Sinisalo, erityisasiantuntija, JHL